

Učenec. Tega bi ne vedel.

Učitelj. Ali si že majil z verbnih vej piščalke? Kaj je bilo pod vejino kožo?

Učenec. Nekaka mokrota ali sok.

Učitelj. Ako drevo ali kako drugo rastlino znotraj prav pazljivo ogledujemo, vidimo, da se v notranjem gibajo sokóvi gori in doli, da se tekočine iz njih izparijo, ali pa, da jih oni jemljejo v sé. Zapomni si: Stvari, ki imajo dele posebnih podob za posebne namene, ki se pa svojevóljno od zunaj gibati ne morejo, imenujemo rastline; vednost pa, ki se pečá z rastlinami, imenuje se rastlinoslovje ali botanika, in je tudi velik del prirodopisja.

Učenec. Ali se živali tudi štejejo k rastlinam?

Učitelj. Po tem, da imajo rastline življenje v sebi, se štejejo se vé da, kakor živali, k živim stvarém; toda živali se razločujejo od rastlin po tem, da se morejo svojevóljno gibati, da morejo ne le spremeniti lego in mesto svojih posamesnih delov, ampak tudi same premikati se iz enega mesta na drugo. Zapomni si: Stvari, ki imajo dele posebnih podob za posebna opravila, in ki se morejo po svoji volji gibati, imenujejo se živali. Znanost pa, ki se s tem pečá, je živaloslovje ali zoologija.

Rastline in živali imajo tedaj dele posebnih podob za posebna pravila, in ti deli imenujejo se organi. Skupno delavnost vseh organov pri rastlinah in živalih imenujemo življenje. Rastline in živali so po teh znamenjih žive stvari. Primerjajte rastlinsko in živalsko življenje! V čem je rastlinsko življenje podobno živalskemu življenju, v čem pa ne?

Zakaj so rudnine nežive stvari? Primerjajte rudnine z rastlinami!

(Dalje prih.)

Zemljepisje v ljudski šoli.

(Dalje.)

V. Dravo-savsko pogorje.

Dravo-savsko pogorje so gore, ki so na sredi med Dravo in Savo, in delajo, razve Pake in Hudine, razvodje med njima, in se razprostirajo od gore sv. Urše do Maceljna, tedaj od koroške do hrvatske meje, več menj v ravni čerti od severozahoda proti jugovzhodu, na severni strani Pohorju nasproti

segajo do mislinske doline, od sv. Lenarta pod Turjakom do Konjic se dotikajo Pohorja, od Konjic do Haloz pa segajo do dravinske doline. Na južni strani se dravo-savsko pogorje derži tolstega verha v savinskih planinah. Za mejo med dravskim pogorjem in savinskimi planinami se lahko postavi cesta, ki gre iz Šoštajna v Černo na Koroško. Od Šoštajna naprej loči dravo-savsko pogorje od savinskih planin šaleška dolina in cesta, ki vodi od Šoštajna krez Velenje v Vojnik. Odtod so na južni strani celjske gore, dravo-savsko pogorje postaja vedno ože in pri predoru železniškem Lipoglava 1 JZ. od Poličan je naj ože.

Začnimo z goro sv. Urše! Naj veči kos te gore je na Koroškem, imé pa ima od romarske cerkve sv. Ursuli posvečeni, podžupe stariterske, kamor se vsako leto na sv. Jakoba dan veliko ljudstva shaja.

Od te gore derže tri panoge na vzhod, severovzhod in jug. Južna panoga dela most do Javorja, ki je dolga gora že v ravni čerti savo-dravskega pogorja na južni strani Suhodolnice.

Na Javorji proti jugovzhodu se priklepa v isti čerti dravo-savskega pogorja Razbor.

Soravno z imenovanim pogorjem od Javorja gre celó blizo drugo pogorje od tolstega verha, kraj potoka Belune, ki zmez teče in mimo Deržmirja pred Šoštanjem v Pako priteka. Čez to pogorje gre cesta od Šoštanja v Černo, prelaz ti cesti je sv. Vid na deželni meji, vzhodni poprečni verhi tega pogorja se že iztekajo v šaleško dolino, na severni strani pa se znižujejo večidel polagoma v mislinsko dolino in v njene stranske doline v suhodolsko in jeninsko dolino.

Vzhodno od Pake na dalje v ravni čerti dravo-savskega podgorja je sv. Jošt 2 $\frac{1}{2}$ ure SSZ. od Celja. Nagli propadi, sterne pečine, goli ali pičlo obraščeni verhi značijo to gorovje. Na severno stran prehaja tu dravo-savsko pogorje v Pohorje, na južno stran se zniža proti šaleški dolini. Obraz tega kraja je divji in kakor pravijo romantičen. Tak isti značaj še ima Stenica 1 uro ZSZ. od Konjic, ki dravo-savsko pogorje nadaljuje. S hribi Golek, sv. Križ in Stranice se tukaj Pohorje dotika Stenice, na južni strani segajo stene po verhu večjidel gole, spodej pa slabo obraščene blizo do Nove cerkve. Popotniki imenujejo mimo solčavskih planin to stran od Nove

cerkve do Vitanja južno-štirsko Švico. Ravna čerta dravo-savskega pogorja do sem znaša 5 milj.

Dravo-savsko pogorje potem nadaljuje konjiška gora od Frankolovega do konjiške vasi; med njo in Stenico teče Tesnica in vodi velika cesta iz Celja v Maribor, na severni strani se dotika Stranic, na vzhodni izrastkov konjiške planine. Konjiška gora se končava med Dravino in Žičnico, unkray Žičnice, tedaj na vzhodni strani so suhodolski in loški hribi, na Slemenu pa sledi v ravni čerti Videž in Lipoglava, Lipoglavo nadaljuje Dolga gora in Gabernik, Ljubična pa se razprostira na severno stran proti Poličanom.

Vzhodno od Bele, pritoka dravinskega od Gabernika in od velike ceste v Rogatec se začinja Boč, večidel obraščen, le na verhu od južne strani kviško stermijo gole pečine. Od daleč je Boč videti kot kopa, v istem skupku na vzhodni strani je Plesivec; hriba Lovnik in Zončaj prevajata v rogaško goro.

Rogaška ali donaska gora je $\frac{3}{4}$ na SSV. od Rogatca; imé Rogatec prihaja berž ko ne od besede rog*), z rogom namreč se lahko primerja stranski zahodni obraz te gore, donaska gora se pa imenuje od cerkvice sv. Donata. Od rogaške gore se vidi čez vse spodnje štirsko, in gore gornjega štirskega do Sneznika v Avstrijskem, čez veliki kos Ogerskega in Hervaškega do Turškega, čez severni del Kranjskega in nekatere koroške gore.

Konečno še imamo v dravo-savskem pogorju Maceljna, med Maceljnom in Rogaško goro teče Rogatnica; razprostira se pa Macelj na severo-vzhodno stran v haloške gorice, na južno stran pa se znižuje Njivica do Sotle in do terga Rogatca.

Od južne strani se vidi na primernem kraju vse dravo-savsko pogorje. — Ravna čerta od konjiške gore do Maceljna t. j. do ceste iz Ptuja v Varaždin znaša 7 milj. (Dalje prih.)

Otroški vertec.

Sladkosnednosti strašni nasledek.

(Poslovenjeno.)

Kmet je imel dvoje otrok, dečka in deklico. Mnogokrat ju je spominjal, naj nikoli ne pokušata kake reči, ktere ne poznata; sploh pa jima je še zabranjeval gerdo sladkosned-

*) Rožna dolina, nemško: „Rosenthal“ na Koroškem in planinski verhovi, ki jo opasujejo, so res pravi rogovi. Pis.

cerkve do Vitanja južno-štirsko Švico. Ravna čerta dravo-savskega pogorja do sem znaša 5 milj.

Dravo-savsko pogorje potem nadaljuje konjiška gora od Frankolovega do konjiške vasi; med njo in Stenico teče Tesnica in vodi velika cesta iz Celja v Maribor, na severni strani se dotika Stranic, na vzhodni izrastkov konjiške planine. Konjiška gora se končava med Dravino in Žičnico, unkraj Žičnice, tedaj na vzhodni strani so suhodolski in loški hribi, na Slemenu pa sledi v ravni čerti Videž in Lipoglava, Lipoglavo nadaljuje Dolga gora in Gabernik, Ljubična pa se razprostira na severno stran proti Poličanom.

Vzhodno od Bele, pritoka dravinskega od Gabernika in od velike ceste v Rogatec se začinja Boč, večidel obraščen, le na verhu od južne strani kviško stermijo gole pečine. Od daleč je Boč videti kot kopa, v istem skupku na vzhodni strani je Plesivec; hriba Lovnik in Zončaj prevajata v rogaško goro.

Rogaška ali donaska gora je $\frac{3}{4}$ na SSV. od Rogatca; imé Rogatec prihaja berž ko ne od besede rog*), z rogom namreč se lahko primerja stranski zahodni obraz te gore, donaska gora se pa imenuje od cerkvice sv. Donata. Od rogaške gore se vidi čez vse spodnje štirsko, in gore gornjega štirskega do Sneznika v Avstrijskem, čez veliki kos Ogerskega in Hervaškega do Turškega, čez severni del Kranjskega in nekatere koroške gore.

Konečno še imamo v dravo-savskem pogorju Maceljna, med Maceljnom in Rogaško goro teče Rogatnica; razprostira se pa Macelj na severo-vzhodno stran v haloške gorice, na južno stran pa se znižuje Njivica do Sotle in do terga Rogatca.

Od južne strani se vidi na primernem kraju vse dravo-savsko pogorje. — Ravna čerta od konjiške gore do Maceljna t. j. do ceste iz Ptuja v Varaždin znaša 7 milj. (Dalje prih.)

Otroški vertec.

Sladkosnednosti strašni nasledek.

(Poslovenjeno.)

Kmet je imel dvoje otrok, dečka in deklico. Mnogokrat ju je spominjal, naj nikoli ne pokušata kake reči, ktere ne poznata; sploh pa jima je še zabranjeval gerdo sladkosned-

*) Rožna dolina, nemško: „Rosenthal“ na Koroškem in planinski verhovi, ki jo opasujejo, so res pravi rogovi. Pis.

nost, ker le-ta je že marsikoga v naj večjo nesrečo pripravila. Véstno vboga Micika svarilne besede svojega očeta, in vživa edino le to, kar doma dobiva; toda bratec, Matiček, je ves drugačen. Vsi očetovi poduki, opomini in svarila bile so mu besede, ktere je vzel veter. Če je le mogel kje kaj boljšega doseči, je havtnil in pojedel; tudi vsaki sold, ki ga je kje zvértil, šel je gotovo k branjevcu ali v štacuno za sladkarije. Matiček je bil sladkosnedež, da mu ga ni bilo enakega, in gerda strast napravila je marsikaki prepír v hiši.

Bilo je poletni čas. Muh se je bilo zaplodilo polne rôje, torej oče nekega dne po južini vsujejo hudega strupa v cukreno vodo, ter postavijo posodico na mizo, da bi s tem preganjali nadležne živali. Povedali so pa to tudi otrokoma in ju svarili, da naj se varujeta, da kdo od te vode kaj ne okusi, ker je ta pijača strupena.

Popoldán so bili oče namenjeni na polje. Matiček že komaj pričakuje, da bi oče odšli, zakaj že zdavnej ni bil dobil nič sladkega pod zobe. Danes — si misli — se hočem zopet splaćati. Za očetove besede in svarila malemu nevbogljivemu porednežu še mar ni. Še celó jezika sam pri sebi, in pravi: „Oče mi pa vender ne privošćijo nobenega dobrega grižljeja. Pa že vem, kaj bom storil; spil bom posladkano vodo in natočil v skledico zopet navadne vode.“ Da — celó veselil se je že naprej, kako bo očeta s tem dobro splaćal. In res, komaj oče dobro odidejo, in ko gre tudi Micika po opravlilih na vert, že je Matiček pri posladkani vodi, in v malih duških vso izpije! — Ali kmali se pokaže strahoviti nasledek njegove sladkosnednosti. Prićenja mu slabo prihajati, tamno se mu dela pred očmi, in po vsem životu se trese. Vedno hujše mu prihaja. Grozovite bolećine ga vijó po trebuhu, kteri že oteka. Kar pa je bilo pri vsem tem naj hujšega, bilo je to, ker si nevbogljivi sladkosnedež tega nikomur povedati upal ni. Ves preplašen se plazi na hlev, se zarine pod seno in ondi kmali tudi med strašnimi bolećinami in brez vse pomoći — umerje!

Ko oče pridejo pod noć domu in vidijo na mizi spraznjeno skledico, se neizrečeno vstrašijo. Na ves glas klićejo Matička, ali ni ga nikjer. Vse kote po hiši pretaknejo, pa zastonj. Ko pa gre hlapec na hlev za konje po kermo — oj groza in

strah! najde ondi pod senom — Matička mertvega in strašno spremenjenega v obrazu!

Leta in leta je jokala dobra Micika po svojem nesrečnem bratu; tudi očetu so priigrale velikokrat solzice v oči, kedar je kdo Matička spomnil.

Otroci! ogibajte se vseh sladkarij, kajti one pokvarijo mladini zobe in želodec, — bolni želodec pa je bil že marsikomu kriv, da je mogel prezgodaj iti pod travo, to je, da je pred časom umerl.

Rodoljub Podratitovski.

Ogled po šolskem svetu.

Iz Černomlja. 5. maja je imelo okrajno učiteljsko društvo svoj drugi zbor. *) Pervosednik nagovori pričujoče nekako tako-le: Častiti zbor! Dragi tovarši! Prav zelo me veseli, da ste se zopet danes vkljub slabega vremena vendar tako obilno zbrali. To je očitno znamenje, da ste v resnici za šolstvo vneti, torej imam tudi veliko upanja, da bode naše mlado društvo bolje napredovalo, kot sem se nadjal. Zborujmo le prav pogostoma, in govorimo možato; kajti naši pogovori ne bodo ostali med temi štirimi stenami, ampak zvedeli jih bodo naši predstojniki, naši tovarši domá in drugod. Naši pogovori bodo naj boljše spricalo naših zmožnosti; jenjalo bode vse hlinjenje, svetu bo vse očito, in tako je tudi prav; torej rečem še enkrat: Bodimo možje, in vestno obdelujmo polje, na katerem smo začeli delo. Kar pa tukaj sklenemo, moramo tudi v resnici izveršiti, da nam ne bo mogel nihče očitati ali reči, da se shajamo le za kratek čas; pokažimo svetu, da je naše početje resno, in to nam bode v čast. Toliko bolj se moramo pa potruditi, da bode naše društvo sad obrodilo, ker ga tudi vsi izobraženi upajo in pričakujejo. To nam priča toliko število podpornih udov. Delajmo duševno, drugi nas bodo materijalno podpirali, in tako bomo z združenimi močmi napredovali; naše geslo naj bode tedaj „napredek“! — Potem prebere zapisnikar imena društvenikov, spominsko kujigo, v katero se je namreč zapisalo, kako se je društvo osnovalo, vstanovniki društva in naša prva pravila, zapisnik prvega zbora, dospejoča pisma (pri branji pisma prečastitega g. prošta in deželnega šolskega nadzornika Ant. Jarca, ki je tudi kot vstanovnik k društvu pristopil, slišali so se glasovi: „slava“!), povedal je, da nam je sl. vodstvo tukajšnje glavne šole prepustilo 30 gl. od tistih 60 gl., ki jih je iz Pflügelrove zapuščine za šolsko knjižnico dobilo, in naposled je odločil, kaj je potrebno za sklepe, da bodo veljavni, ako se bode kaj nasvetovalo.

Potem je prišlo na dnevni red vprašanje: „Kaj je vzrok, da kmetijstvo tako slabo napreduje? Kako bi se temu kaj pomagalo, in kaj naj stori posebno šola v tem oziru“?

*) Drugi zbor bi bil imel biti 28. aprila, kakor je bil že „Tovars“ naznanil, toda zavoljo silno slabega vremena se je moral odložiti. Pis.